

Mácha si psal deník Hrady spatřené. Měl tam snad 70 hradů. Byl to zdatný turista a chodec. Dokonce si je maloval, a pěkně.

Za poslední dva tři roky jsem viděl snad víc filmů než za posledních 30 let.

Byl jsem v kině, poprvé v tomto tisíciletí. Sorrentino: Oni a Silvio. Zajímavé – ráno jsem si vůbec nevzpomněl, že jsem v nějakém kině byl. Tak zaprvé – asi to kino samo o sobě nebyl takovej šok. (Architektonicky celkem slušné kino Luna, loni pěkně zrestaurované. V přiměřeně vkusné kavárničce měli zdvořilou cedulku *Popcorn z technických důvodů nemáme*. To mě naplnilo dostatečným uspokojením – i kdybych nakonec ani žádné film neviděl. Dokonce i ty reklamy byly lepší než v televizi – žádný zpružený záhyby ani lepidlo na umělý zuby.) Ale za druhé – film nezanechal žádnou stopu. Tedy upřímně řečeno – zvuk byl příliš nahlas. Chápu, když si kino pořídí osmikanálové dolby atmos, tak chce, aby to bylo poznat. Avšak nechápu, proč se musí zvuk hrnku položeného na stůl rozlehnout sálem jako úder hromu, proč se dovření dveří mercedesu ozývá jako dunění uvnitř hlavy... Navíc když v obřím sále sedí jen dvacet lidí. Takže – podle mě nejslabší Sorrentinův film, z těch, co jsem viděl. To i to Mládí, které bylo v podstatě neškodné a nenáročné, mělo nějakou něhu a poetiku. Božský Andreotti měl švih a napětí špionážního politického thrilleru. U Berlusconiho bylo všechno to politikum vyjádřeno v několika replikách těsně před koncem filmu, když mu manželka oznámí, že se s ním chce rozvést a stručně mu vyčte celej život a celou jeho osobnost. Ano, ale tohle není nic objeveného, to viděli celou tu dobu všichni Italové a věděli jsme i to my, co jsme se na to dívali zdálky. Nikde žádné filmařské umění, ani filmařský jazyk, výrazová forma. Kde bylo co originálního ve scénáři, kameře, postavách, situacích? A hlavně – kde zůstal Sorrentino? Ta jeho proslulá felliniovská poetika? Že by se vyžíval v těch údajně opulentních obrazech kokainových večírků? Nebyly moc opulentní, ty obrazy. A po Pasoliniho 120 dnech Sodomy už stejně nemá cenu něco takového točit. Skutečné Berlusconiho večírky musely být mnohem víc odvázané, ale taky mnohem méně fotogenické... Snad jediný přesah nad prostým konstatováním běžných názorů na Berlusconiho a jeho milionářské manýry bylo to závěrečné zemětřesení. To mělo být jako to poselství? Levičácký názor, že po něm zbyla potopa, rozvrácená země? Kontrastovala s tím ta jeho inscenace modelu sopky na zahradě – jak jsou ti milionáři vlastně infantilní, velcí kluci, kteří si hrají, ale přitom jde o životy milionů lidí. Možná jakýsi poukaz ke starému Římu? Zvrhlosti jeho elit? A Pompejím? Pomsta bohů za zkaženost lidí? To by tam ale musel být dán klíč k dešifrování také konotace. Ten jsem tam nenašel. Promarněná příležitost, zbytečně utracené peníze. Škoda, Sorrentino má na víc.

Favoritka. Vzdal jsem asi po půl hodině. Nic nechápu. Proč kamera jako rybí oko? Proč bizarní kostýmy a místnosti? Naprosto jsem nepochopil ten takzvaný humor. Kombinace dvorské mluvy a bulvárních vulgarit. Postmoderna? Ach jo. Jakkoli mám rád postmodernu, tak zřejmě ve filmu ji neustojím... tedy neuseldím.

Roma – po pečlivém zvážení všeho, co jsem předem přečetl, do toho nejdu. Dost bylo progresivistických levičáků. Násilné nucení se do levičáckých manýr a politické korektnosti. Všichni ti Senegalci, kteří jsou intelektuálové, všichni ti hodní, slušní a zdvořilí černoušci, všude samí tolerantní teplouši... A takový filmy jsou teď snad všechny. Bóže můj, v jakým světě to žijeme?

BlackKlansman – platí totéž.

Green Book – platí totéž.

Vice – americká politika, Dick Cheney...

Zrodila se hvězda. Kdybych to byl tušil, že jde o normální remake toho, co jsem kdysi v druhohorách viděl, tak bych se na to nedíval. Ale jinak je třeba uznat, že tvůrci to udělali profesionálně, naprosto pragmaticky – přesně tak, aby to zaručeně přitáhlo dost diváků na to, aby se jim peníze jen hrnuly, a přesně tak, aby to dostalo ceny v různých soutěžích. Čili filmařsky naprosto dokonalé, macha, tutovka, sázka na jistotu. Řemeslo, rutina... Ale kde tedy zůstalo umění? Lady Gaga byla překvapivě dobrá. Na jedné straně suverénní jako zkušená herečka, ale na druhé straně docela obyčejná a přirozená, jako by to ani nebyla hvězda. To, co tam předváděla jako ukázky svých vrcholných show, bylo opravdu přesně to, co jako hvězda ve svých nejlepších letech dělala. A přesně to mi připadalo naprosto nezajímavé. Přitom ona je

zjevně inteligentní a silná osobnost a má nepochybně vkus a názor. Proč tedy dělala takový nablýskaný shit pro pubescenty?

No, myslím, že to vlastně ani nestojí za řeč...

Učitelka (Hřebejk – Jarchovský). Musel jsem zhlédnout, protože mi to doporučili studenti. No, filmařsky naprosto nezajímavé, ač autoři jsou renomovaní. Věcně ale trochu schematické, šablonovitě podaný problém. Jedna věc je, že ona je typická manipulátorka, snad ani ne psychopatka, na to je moc malá persona. Druhá věc je onen ideový a politický rozměr problému. Ten zde nebyl představen v jeho skutečné d'ábel-skosti. Bylo to tenkrát v tom režimu všechno mnohem rafinovanější, jemnější, ale o to horší... Ona vlastně tu komunistickou ideologii nijak nežrala, dokonce ani neovládala. Ona vnímá svou příslušnost k partaji jen jako poslední pojistku své moci, převahy – Uvidíte, co všechno můžeme! My si to s váma vyřídíme...!

Z podobných důvodů jsem musel zhlédnout i Nejlepší léta slečny Brodiové. Vím o té literární předloze, kdysi se o tom trochu diskutovalo. Nečetl jsem, škoda, měl bych srovnání. Posoudil bych, zda jen ve filmu, nebo i v knížce byla ta vlastní dějová linka a jakási hlubší myšlenka trestuhodně nedotažená. Idea je přitom lákavá. Ta úča vlastně byla manipulátorka, ale s autoritářskými sklony. Především zmanipulovala sebe sama. Stala se obětí svých vlastních autostylizací a autofabulací. A to koketování s fašismem – to si přímo koleduje o to, aby bylo náležitě rozvinuto. Ve filmu to naprosto zapadlo, průměrný divák nemá šanci postihnout záludnosti onoho tak svůdného italského fašismu.

Tlumočník (s Menzelem). Nebylo to špatné. Dokonce i historicky docela věrohodné.

Byl jsem velmi spokojen s prvním dílem třídílného krimiseriálu Vodník. Viktor Tauš, scénář Jarchovský. Už jsme od nich viděli víc takových seriálů, všechny byly dobré, ale tohle je výrazně líp natočené, líbí se mi scénář, kamera, výprava, taková ta civilnost, věrohodnost, obyčejnost, normálnost, ale přitom mírná záhada a napětí, prostor pro tajemnou, dokonce mysteriózno, aniž by to ale sklouzlo ke kýči. Naprosto to kontrastuje s tím, jak točí Američani nebo ti Skandinávci. Řekl bych, že je to české, naše... ale v tom nejlepším slova smyslu. Nevím, jestli by tohle ve světě ocenili. Po zhlédnutí všech tří dílů musím konstatovat, že je to pro mě na dlouho etalon kvality. Právě začínají vysílat další seriál z řady Detektivové od svaté Trojice: Živé terče. Tentokrát točil Hřebejk. Je jasně vidět, že režisér může i z předem dané látky vyhmátnout něco, čím se dost odliší od jiného režiséra. Posoudím až po všech třech dílech. Ale od počátku je jasné, že Tauš byl podle mě výrazně lepší. Viděl jsem – a je to tak...

Čtveřice skandinávských filmů: Zabijáci, Složka 64, Vzkaz v láhvi – a ten čtvrtý jsem zapomněl. Vzdal jsem to v půli toho prvního. Na mě moc surové. Já už tohle nemám zapotřebí. Navíc už víme, v čem spočívá severský noir. Netřeba opakovat...

Pohádkář. Nechápu, proč tomu lidi přisoudili jen 42 procent. Podle mě to napsala ženská (Barbora Nesvadbová) pro ženské, takže by se to přinejmenším polovině diváctva mělo líbit. Není mi úplně jasné, proč se vlastně takovéhle příběhy píšou, točí... Ano, takový je život. No a? Však to víme. Jakože varování? Před lidmi s bujnou fantazií a bájnou fabulační schopností? Stejně jim zase všichni naletí...

Inspektor Banks – trochu rozvleklé, hlavní herec nám nesedl...

Zločiny z vřesovišť – děsně umluvené a děsně nudné. Naprosto špatný scénář. Usínám u toho.

Wallander. Ujde.

Klec, český film 2019. Tohle je zase dobře udělaný scénář, tedy přesněji jen umně spletený příběh. Ale proč to vlastně **muselo** být natočeno?

Magnolia – dostal jsem na to tip. Těžko posoudit. Pokud jde o tu hlavní myšlenku... že příběhy, osudy jsou tak propletené, že nějak, byť na dálku, spolu souvisí, že vlastně jedno determinuje druhé, takže fakticky neexistuje náhoda..., tak ta už bylo ztvárněna mnohokrát a rozmanitými způsoby. Například brilantně

v útlé knížečce Most svatého Ludvíka krále. Proto si opět říkám – proč to muselo být natočeno? Je to natočeno dobře, poctivě, někdo si s tím dal hodně práce. Ale to samo ještě z filmu nečiní dílo. Nicméně bylo to natočeno s velkou pečlivostí a působilo to hodně sugestivně, takže si říkám – že by přece jen nějaký přesah?

Vice. Nominace na Oscara. Filmařsky, tedy umělecky naprosto nic zvláštního. Rychlé střihy, stručné, úsečné, až dokumentární, vše v náznaku – jakoby spiklenecky, však víme, dovedeme si domyslet, nemusíme si nic polopaticky vysvětlovat, že ano... Tak mi to připadalo – jako nějaká konspirační teorie. Tak to chodí v zákulisí velké politiky. Nepochybně to tak je. Jsou tam i tito technologové moci, kterým nejde naprosto o nic, jen o to, být u moci. Další z filmů, které patří do kategorie oikofobie (přesnější by bylo misoikie), tedy cílevědomého kálení do vlastního hnízda. Toto byla jen jemnější, decentnější a inteligentnější verze toho, čím proslul tlustý bílý Američan Michael Moore. Takto to ale chodí i v mnohem menších zemích, třeba v naší, i tam, kde jde o naprosté hovno, jako například u nás, ve srovnání s tím, o čem jde americkým jestřábkům. Ale ani politicky, ani filmařsky jsem neměl na čem si tady pochutnat.

Dáma ve zlatém. Zajímavé, jak se ze suchopárné kauzy dá udělat v podstatě idylický příběh, taková americká pohádka. Jasně, Forman by to dokázal natočit mnohem líp. Protože on měl ještě furt ten evropskéj čuch a cit. Tohle bylo vypočítané na americký diváky, případně na americkým vkusem zkažené globální publikum. V tomto smyslu tomu není možno nic vytknout. Akorát my Evropani bychom tam potřebovali ještě víc toho ducha nebo jak to říct.

Bílá stuha. Uf, to je depresivní! Ano, kdysi jsem vídal dost takových filmů a četával takové knížky. Jaksi jich asi fakt bylo obecně hodně, totiž i těch témat. Pokřivené prostředí tuhého protestantismu, ať už patriarchálního luterského, nebo asketicky chladného a přísného kalvínského, nebo některých odnoží anglikánství se sklonem k fašismu. To lámání charakterů, potlačování osobnosti, naprostá nepřítomnost citů a lásky. Je jedno odehrává-li se to v dusném prostředí venkova či uzavřených komunit, nebo v elitních anglických školách nebo v mikrokosmu rodin, nejčastěji přímo pastorských (jak bylo často vidět v Bergmannových filmech). Aby bylo jasno – v katolickém světě je to úplně stejné, jak na bigotním venkově, tak třeba v řeholních pospolitostech, o školách ani nemluvě. Fakt je, že natočené to bylo skvěle. A vůbec není snadné něco takového adekvátně natočit. Takové filmy mají dostávat ceny! Tenhle by si ji určitě zasloužil. Ale mluvím hlavně o způsobu zpracování, ne o tématu, předloze. Ta by vyžadovala hodnocení zvlášť. Nechápu, za co dostala většina filmů za posledních 20–30 let Oscara – ve srovnání s tím, za co se udělovaly Oscary dříve. Až na to, že nevím, proč bych měl takové příběhy číst, proč se na ně dívat, proč si otravovat duši tím jedem, který bohužel produkuje lidské charaktery, jsou-li tísněny nějakou nepřírozenou, nezdravou situací. Fajn, je to jedna z odpovědí na věčnou otázku, odkud se bere zlo – je tam, v lidech, i v prostředích, sice jen ve stopovém množství, ale dostane-li příležitost, dostatečně zahnívající atmosféru, mimořádně kvasí a bují. Asi bych nemohl takové knížky a filmy s klidným svědomím někomu přátelsky doporučit. Není to nic příjemného. Ale ze studijních důvodů by to každý měl někdy zkusit – a dobře si to pamatovat. Opět – to neplatí o filmařské podobě, ta je vzorná. Ale námět, příběh, je dusivý... Jako zřejmě u všech Hanekeho filmů. Už je mám nachystané. Až nastane ta správně chmurná nálada.

Nejvyšší nabídka. Už jsem to kdysi viděl, ale neuškodilo dát si to znovu. Dobře natočené, dobře zahrané. Ale přece jen – když už si s tím někdo dal tu práci, tak to možná chtělo rozvinout některé momenty či myšlenky komplikovaněji, do hloubky, do tajemných náznaků. Protože ono je to fakt složité. Komu dá děvče přednost? Mladému, nebo starému? Chudému, nebo bohatému? Lásce, nebo sexu? Upřímnosti a poctivosti, nebo výnosné lži a falši? Jako vedlejší moment by se dal rozvinout ten archetyp Pygmaliona – muž tvoří obraz tak důkladně, až se do něj zamiluje, čímž ho oživí, oživí však jen iluzi...

Van Gogh & Japan. V rámci akce *Exhibition on screen*, což není přesně přeložitelné. Adekvátní je opravdu *Světové malířství na obřím plátně*. Nejde ani tak o Van Gogha, rád bych pochválil samotný nápad, dělat popularizaci a demokratizaci umění tímto způsobem. Lituju, že jsem nepřišel dřív na to, že se něco takového občas dává, nečtu programy kin. Spousta už mi toho utekla. Dokumenty jsou samozřejmě dobré, jsou snad jediným

**VYCHUTNEJTE SI
SVĚTOVÉ
MALÍŘSTVÍ
NA OBŘÍM PLÁTNĚ**

Putujte s námi každou prázdninovou středou
po světových galériích a kochajte se výtvarnými
skvosty těch největších umělců všech dob.

<http://www.prenosydokin.cz/exhibition>

požehnáním v těch televizních spláškách. Klidně stačí i ty desetiminutové rychlovky věnované jedinému obrazu. Jsou formáty čtvrt hodinové, půlhodinové i skoro hodinové, každý se dá nějak využít. Co mi vadí, je nešvar, který se nám tady šíří posledních dvacet třicet let. Tvůrci si jaksí navykli, že musí za každou cenu soutěžit o divákovu přízeň, neboť každá ta televizní stoka je v podstatě závislá na zadavateli reklamy, a proto se úzkostlivě snaží diváka nijak nerozrušit, nenudit, aby nám prokristpána nepřepnul na jinou stoku. Počet diváků hnípajících v daném čase u toho kterého kanálu se měří pomocí peoplemetrů a tyto statistiky bedlivě sledují marketéři, protože podle toho pak prodávají vysílací čas inzerentům patřičně drah. Tvůrci proto se snaží diváka zaujmout, bavit, nepřetěžovat, sugestivně hypnotizovat atd. Téměř každá stanice vždy vstupuje do mediálního éteru s ideálním marketingovým plánem oslovit vybraný segment populace, který by pak podle odhadů měl preferovat jistý typ zboží a služeb, takže reklama by mohla být cílenější a tedy efektivnější. Což se následně v prodeji nepotvrdí, takže štáb stanice rozšiřuje záběr i na jinou klientelu, až skončí u „širokospektrální“, „multižánrové“ produkce cílící na „většinové publikum“, čili IQ 60–80. V lepším případě infotainment, v častějším „ubavit se k smrti“. Jak udělat populárně naučný dokument pro „většinové“, „oddechu a zábavy lačnicků“ „průměrné hňupy“? No uděláme tam mluvící hlavy na černém pozadí, nejlépe důvěryhodné akademiky z angloamerických univerzit, většinou ženy, sem tam šokující záběr dokumentární kamerou – a to celé natáhneme na požadovaný čas tak, že každou věc zopakujeme třikrát, něco i pětkrát, neustále vkládáme mantru – *a ještě uvidíte, za chvíli vám ukážeme, a ještě si pak řekneme*, a celek smontujeme v digitální střižně za mocné podpory počítačových efektů a virtuální reality. Tyhle paskvily dnes už na běžícím pásu produkují i tak renomované firmy jako BBC nebo National Geographic. Nezapomeňme ještě na to, že je to zaručeně politicky korektní a po všech stránkách vyvážené (ve stylu – pět minut Židé a pět minut pan Hitler).

Není divu, že za těchto okolností u většiny dokumentů dávaných v televizích úpím a vyji. Nemluvě o tom, že je to ještě ukončeno nebo dokonce proloženo reklamami na nějaké ty prostředky na zapařené kožní záhyby nebo vypadávající umělé zuby.

Jsou výjimky, ovšemže. Jednou jsem dokonce viděl na ČT2, bylo to kolem poledne, dokument o řeckém divadle, který trval nepřetržitě celé dvě hodiny. Natočil ho Čech s řeckými kořeny, jeho mluvící hlavy byli akademici z řeckých univerzit, a týkalo se to i náležitého kontextu, jako je sport, jídlo, náboženství, dokonce i sexualita. To byl dokument! Tak se to má dělat. Toto si užívám. Tady se člověk něco dozví.

Tím jsem se chtěl dostat k zážitku z dokumentu natočeného pro kina. Délka 80–90 minut už sama zaručuje, že je možno jít náležitě do hloubky a do širších souvislostí. Obsah je docela kuriózní. Van Gogh byl poděs jatej fantasmatem – vysnil si nějakou ideu Japonska na základě velmi selektivních informací, a tu zastával s urputností magora. Myslel si, že maluje japonsky a japonská témata. Což zdaleka nebylo tak. Už dávno před ním, stejně jako v téže době a mnohem víc i poté zde byla spousta japonských vlivů na evropské výtvarníky (a myslitele, filosofy a jiné inteleguány), která přinesla markantní výsledky, přesně doložitelné analýzami i komparacemi. Navzdory tomu, až se to dozvěděli Japonci, v desátých a dvacátých letech 20. století, propadli nadšení van Goghem – a fantasmagorie se opakovala. Strhla se lavina vangoghomanie. Po 50 letech se to uklidnilo a mírně vyvážilo, ale i tak je v Japonsku van Gogh a všichni, kdo s ním nějak souviseli, mimořádně populární a disproporčně důležitý.

O to ale nejde.

Můj dojem souvisí s koncepcí, formátem nebo žánrem či jak tomu říct. Tak se mají dělat dobré dokumenty. Nic z těch mnou výše kritizovaných klišé tady nebylo. Taky byly mluvící hlavy, ale decentně, jejich hlas zněl, ale na plátně byly opravdu plátna a reálné scenérie. Téma byla důkladně pojednáno. Odcházeli jsem poučený, ale i emočně obohacený.

Když jsem vyšel z kina, přímo proti právě zlatě zapadajícímu slunci, měl jsem vzácný pocit, že všechno je krásné, všechno je umění, všechno, co jsem kolem viděl, mi připadalo optimální, přesně na svém místě, a zakusil jsem snad na minutku pocit opravdového štěstí, vděčnosti, že tady můžu být, že jsem to všechno mohl zažít.

Známe to. Když je člověk pár dní někde jinde, nejlépe v cizině, a pak se vrátí domů, všechno mu připadá takové nové, vidí to jakoby poprvé. Nebo když člověk stráví dvě hodiny na výstavě, vzpomínám třeba na holandské krajinářství 16. a 17. století, tak vyjde ven naladěný tím pobytem ve zcela jiném, snovém, snad ideálním světě, a vnější, reálný, běžný svět se mu tím platónským ideálem pozlatí, posvětit. Chvilí to vydrží, možná to doznívá i pár dnů.

Ale o to podle mě jde. To nám má dávat umění. A možná i náboženství.

<http://www.prenosydokin.cz/exhibition>